

HÓFEHÉR GAZDASÁG FELÉ 2022

A szürkegazdaság és a korrupcióellenes küzdelem
érzékelése Közép-Európában

1. A korrupciómérés korlátjai

A korrupciónak bár nincs nemzetközi konszenzussal elfogadott definíciója, általánosságban a saját haszonszerzés céljából elkövetett visszaélést jelenti. A közbeszédben leginkább a hatalommal, közhivatallal való visszaélésre gondolnak, s ezt érti alatta a Világbank¹, és ennek mértékéről közvetít egyfajta képet többek között a Transparency International is.² A visszaélések potenciális köre azonban ennél szélesebb társadalmi körben is előfordulnak, amelyet szürkegazdaságnak szoktak nevezni.

Általános az egyetértés abban, hogy a korrupció olyan jogtalan, egyéni többlethasználattal járó visszaélés, amely káros a közösségre nézve. A nagymértékű korrupció hosszú távon negatívan hat a gazdasági növekedésre és az állam adóbeszedési hatékonyságára, megrendíti a közbizalmat és rombolja a társadalmi normákat. Éppen ezért küzdenek ellene világszerte a hatóságok és fogalmazznak meg szakpolitikai javaslatokat a megelőzésére egyes nemzetközi szervezetek – teljesen azonban sehol sem megszüntethető. Az ellene való védekezést nehezíti, hogy egy rejtett tevékenységről van szó, ezért nehéz beazonosítani, mérni és ellenőrizni.

Ennek ellenére a korrupciómérés mára globális iparággá nőtte ki magát. Az IMF³ 2016-ban úgy becsülte, hogy csak a vesztegetés mértéke a világ GDP-jének nagyjából 2 százalékára tehető. António Guterres, az ENSZ főtitkára⁴ 2018-ban a Világ gazdasági Fórumra hivatkozva állította, hogy a globális korrupció költsége a globális GDP 5 százalékát teszi ki. A politika is szeretettel felhasználja ezeket a becsléseket, feltehetően Joe Biden is erre a két mutatóra hivatkozott⁵ idén Tokióban. Kétes eredetük miatt azonban ezeket a számokat is megkérdőjelezték, s az ezekre való hivatkozást nem is javasolják.⁶ Egy 2021-es kutatás tíz olyan korrupciós statisztikát vizsgált meg, amelyek leggyakrabban nagyobb szervezetek – többek között az ENSZ, az OECD, a Világbank, az IMF, a Transparency International – dokumentumaiban jelentek meg hivatkozásként. A tíz adatból egyetlen egyet sem találtak hitelesnek, ellenben hatot problémásnak, négyet pedig teljesen megalapozatlannak ítélték.⁷

Az utóbbi évtizedekben jelentek meg a korrupciót valamilyen szempont alapján számszerűsítő rangsorok is, amelyek megkérdőjelezhető tudományos megbízhatóságuk⁸ ellenére szintén népszerű hivatkozási ponttá váltak a nemzetközi médiában és az európai politikában. Szemléletes példa erre a Transparency International Korrupció Érzékelési Indexe (Corruption Perception Index – CPI), amely zászlóshajójává vált az országbizonyítványokat osztó nemzetközi rangsoroknak.

Közzétett eredményeire gyakran médiakampányok épülnek, Magyarország esetében például olyan hatásvadász szalagcímek láttak napvilágot az utóbbi években, mint például „Magyarország olyan korrump, mint Szenegál”⁹ vagy „Dél-Afrikával kerültünk egy szintre korrupcióban.”¹⁰ Jellemző az is, hogy mind a média, mind a Transparency közleményei a korrupció méretéről számolnak be, holott a pontszám nem a tényleges korrupció szintjét, hanem ismeretlen szempontok szerint kiválasztott tanulmányok és szakértők szubjektív érzületét számszerűsítik.

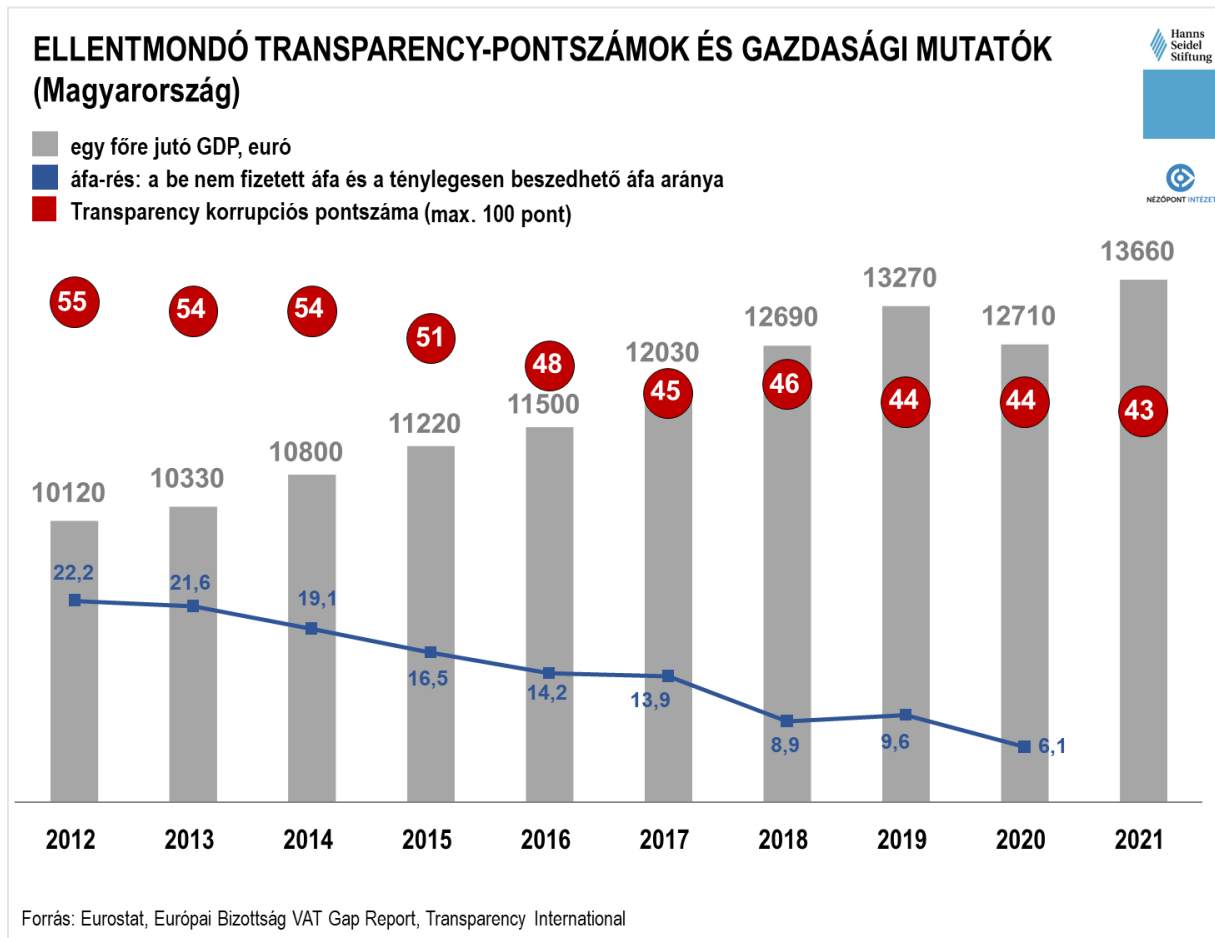
A Transparency közel három évtized alatt monopolizálta a korrupciókutatót, s olyan mérési projekteket működtet, amelyek tudatosan nagy médiavisszhangot generálnak. Ezek a korrupciót osztályozó rangsorok egyúttal jelentős hatással vannak egy-egy ország nemzetközi hitelességére és gazdasági pozíciójára.

A CPI ennek köszönhetően inkább funkcionál nemzetközi nyomásgyakorló eszközként, mint a korrupció mértékéről hitelesen tájékoztató mérceként. A rangsor gyakran hivatkozási alapul szolgál egy-egy ország elleni lejárató kampányban, szerepelt például a Magyarországot egyébként is kettős mércével bíráló és alaptalan vádakkal támadó, Judith Sargentini által jegyzett „jogállamisági jelentés”¹¹, és a Gwendoline Delbos-Corfield által jegyzett „demokrácia-jelentés”¹² hivatkozási jegyzékében. Az Európai Parlament LIBE bizottsága a jelentésre hivatkozva szeretne elérni, hogy Magyarország ne kapja meg a helyreállítási alaptól származó uniós forrásokat.

A politikai elfogultságot támasztja alá továbbá, hogy Magyarország esetében a szubjektív CPI-pontszámok nincsenek összhangban a korrupció – a Transparency által is elismert¹³ – objektív, közvetett indikátoraival. Miközben évről évre romló tendenciát jeleznek a magyar korrupciós helyzetet illetően, az objektív mutatókban – a magyar gazdasági fejlődésben és az állam adóbeszedési hatékonyságában – éppen egy ellenkező irányú, pozitív trend mutatkozik meg. A Transparency módszertana szerint, amelyben a 0 pont a „leginkább korrump országot”, 100 pont pedig a „korrupcióval legkevésbé fertőzött országot” jelenti Magyarország összpontszáma, 2012 óta, 55-ről 2021-re 43 pontra csökkent. Ennek köszönhetően a Transparency-rangsorban elfoglalt helyezése is jelentősen, a 46. helyről a 73. helyre csúszott vissza.

A romló eredmények ellen szól, hogy az egy főre jutó GDP tekintetében Magyarország nemrég megelőzte Szlovákiát, idén pedig már a jóval régebb óta uniós tagállamot, Portugáliát is. Szintén hitelteleníti a Transparency véleményét, hogy a magyar állam egyre nagyobb hatékonysággal gyűjti be adóbevételeit, az Európai Bizottság áfarészjelentései alapján a 2012-es

több mint 22 százalékról 2020-ra mintegy 6 százalékra csökkent a be nem fizetett és a ténylegesen beszedhető áfa aránya.¹⁴

Nemcsak Magyarország esetében kirívó a pontszámokban tetten érhető következetlenség. Szemléletes, hogy a rendszeresen a rangsor élén álló országok segítik leginkább egyes pénzügyek elrejtését a jogállami kontroll elől. A 2022-es Financial Secrecy Index¹⁵ például azt vizsgálja, hogy hol vannak a legnagyobb pénzügyi átláthatatlanságot kiszolgáló rendszerek, amelyek lehetővé teszik a pénzmosást és az adózási visszaéléseket. Ebben 2. helyen áll például Svájc, amely a CPI szerint a 7. legkevésbé korrump, valamint az 5. legátláthatatlanabb Luxemburg, amely a CPI szerint 9. legkevésbé korrump ország a világon. A korrump pénzügyetek előtt legnagyobb lehetőséget nyitó országok állhatnak a Transparency rangsora élén.

Ezen felül a pontozás függetlensége is megkérdőjelezhető, hiszen a Transparency-t számos állami szervezet, nagyvállalat, alapítvány és egyéb piaci szereplő finanszírozza. 2021-ben a támogatások 59,5 százalékát tették ki kormányzati szereplők. Többek között a 2021-es rangsort közösen vezető Új-Zéland és Dánia külügyért felelős minisztériumai is a támogatók között

vannak, de a 4. helyezett Svédország Nemzetközi Fejlesztési Együttműködési Ügynöksége és a 8. helyezett Hollandia Külügyminisztériuma is.¹⁶

S végül, de nem utolsó sorban önmagában az is kérdéses, hogy az országok mennyire rangsorolhatók. A CPI-rangsor összeállításához legfeljebb 12 különböző szervezet 13 szakértői felmérését veszik alapul, ám a figyelembe vett adatok száma országonként eltérő. Magyarország estében például a legfrissebb publikációban 10 különböző szakértői felmérés átlagából állították össze a végső pontszámot, míg Ausztria pontszámához csak 8 kutatást használtak fel. Az országonként különböző mennyiségű adat felhasználása módszertani nonszensz, s elkerülhetetlenül torz eredményekhez vezet.

A Transparency indexei tehát legfeljebb média hírek generálására és politikai nyomásgyakorlások legitimálására alkalmasak, módszertanuk alapján elmondható, hogy sem az egyes országok szubjektív értékelése, sem az országok összehasonlítása nem tekinthető hiteles adatnak. Ettől még a korrupció és a szürkegazdaság valódi jelenségek, ellenük küzdeni és méretüket azonosítani hasznos és fontos tevékenység.

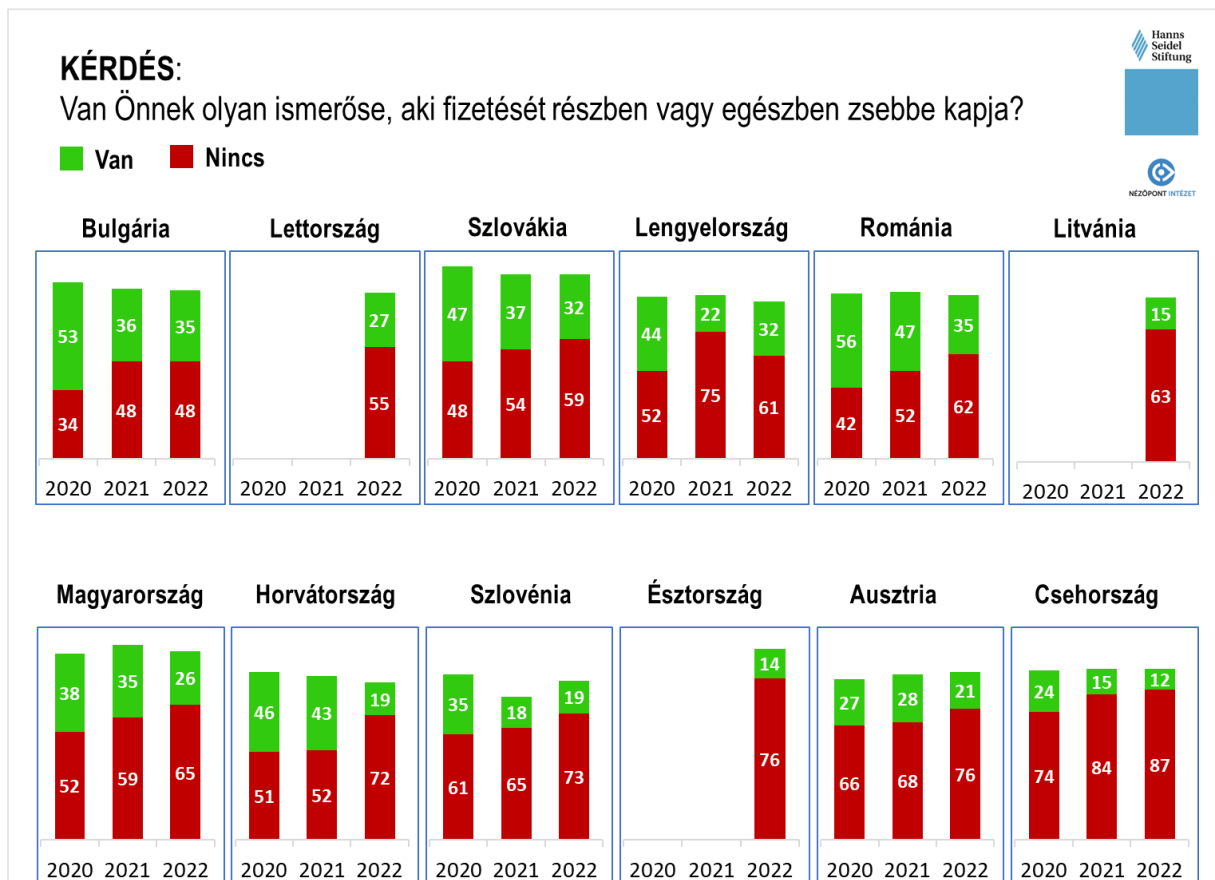
2. A szürkegazdaság helyzetképe Közép-Európában

A Nézőpont Intézet, a fentebb jelzett módszertani nehézségek figyelembevételével, nem a gazdasági visszaélések mértékének meghatározására tett kísérletet, hanem a lakosság körében mérhető véleményváltozásra volt kíváncsi. Fontos hangsúlyozni, hogy a magyarországi és közép-európai közvélemény, kutatással mért percepciója sem azonos a korrupció vagy a szürkegazdaság objektív mértékével, csak az arról alkotott véleményt tükrözi vissza a megkérdezettek által reprezentált sokaság körében. A Nézőpont Intézet nem szakértőket, s nem üzleti szereplőket kérdezett, hanem a politikai képviselet sorsáról döntő, felnőttkorú lakosságot. A lakossági érzületet is befolyásolja egyrészt a szürkegazdasággal kapcsolatos kérdések érzékenysége, másrészt az országos helyzet megítélését erőteljesen befolyásolja a politikai orientáció. Ezért olyan kérdésekről vizsgáltuk a közvéleményt, amelyek nem irányulnak a válaszadók érintettségére, s többnyire nem jelentenek aktuálpolitikai törésvonalat.

2.1. Tovább csökkent a „zsebbe fizetett” ismerősök aránya Magyarországon

Egyértelműen pozitív változás mutatkozott a magyarok ismerősi körében az elmúlt három évben. A COVID-járvány sújtotta években, 2020 és 2022 között a kormány munkahelymegőrzésre 380 milliárd forintot, munkahelyteremtésre pedig 800 milliárd forintot fordított. A foglalkoztatás fehéredése tükröződik vissza a kutatási adatokból is. 2020-ban a magyarok 38 százaléka állította, hogy van olyan ismerőse, aki fizetését részben vagy egészben zsebbe kapja, és 52 százalékuk állította, hogy nincs ilyen ismerőse. 2021-ben még 35 százalék ismert olyat, akinek volt be nem jelentett keresete, de már 59 százaléknak nem volt tudomása ilyenről. 2022-re azonban ennél is nagyobb változás történt, 26 százalékra csökkent az ilyen ismerőssel rendelkezők aránya, és 65 százalékra nőtt azoké, akik nem ismernek ilyen személyt.

A COVID-járvány alatt és különösen utána látványosan fehéredett a szürkegazdaság percepciója a bérfizetéseknél. A legtöbb ország esetében – ahol korábban is történt adatfelvétel – nőtt azok aránya, akik nem ismertek olyat, akinek lett volna be nem jelentett keresete. Egyedül Lengyelország esetében tapasztalható némi visszaesés 2022-ben, de ott sem érte el újra a 2020-as szintet.

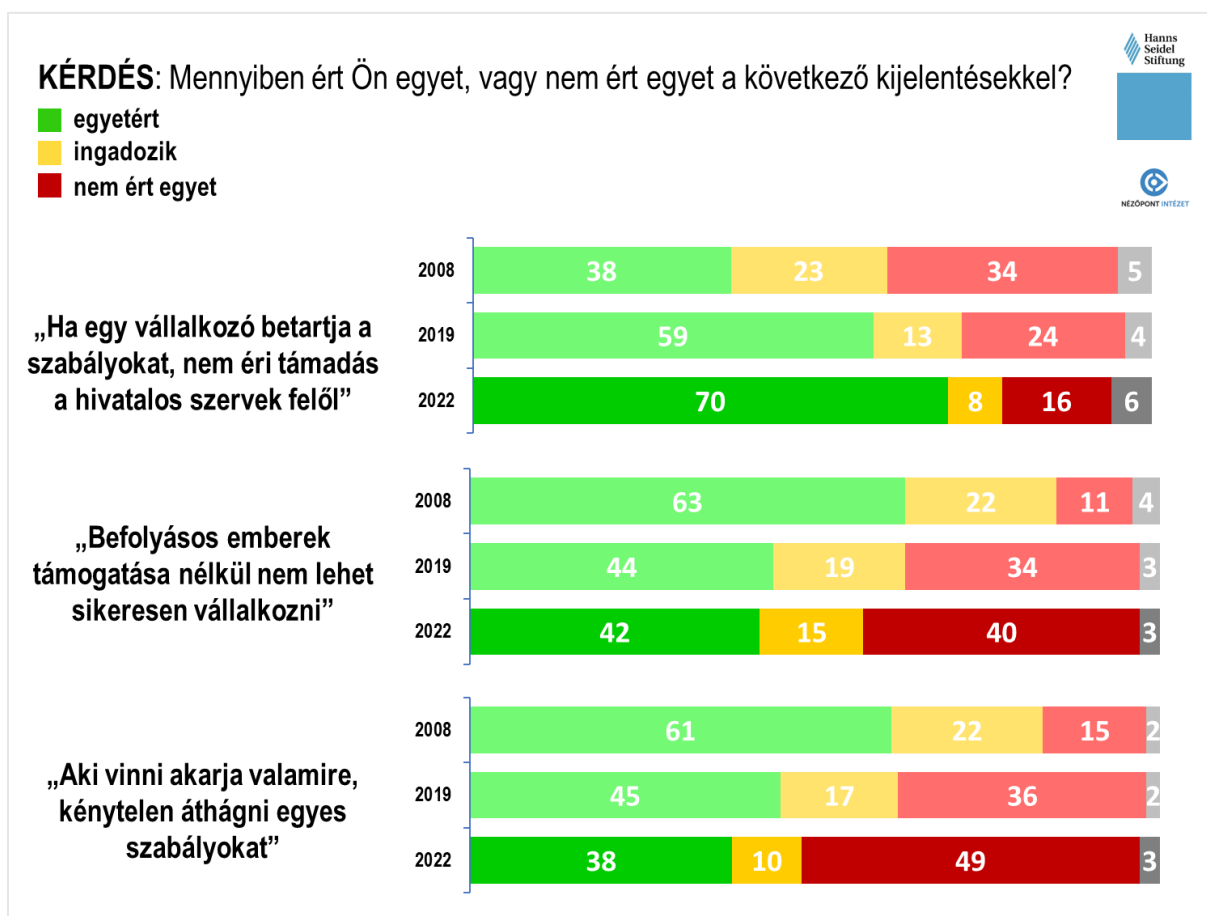

A trend Magyarország kedvező, de a helyzetkép máshol előnyösebb. A bérfizetés terén a csehek ismerősi köre számít a legfehérebbnek (87 százalék), őket követik az osztrákok és az észtek (76-76 százalék), a szlovénok (73 százalék) és a horvátok (72 százalék). Magyarország a középmezőnyben helyezkedik el e téren a 65 százalékos, csak hófehér bérrel rendelkezőket ismerők arányával. A magyarokhoz hasonló arányban válaszoltak a litvánok (63 százalék), a románok (62 százalék) és a lengyelek is (61 százalék), őket követik a szlovákok (59 százalék) és lettek (55 százalék). A bolgárok körében volt a legalacsonyabb az ismerősi körben tapasztalt fehér foglalkoztatás (48 százalék), ahol 2020-ban még egyedülként voltak többségben azok, akiknek volt be nem jelentett keresetű ismerőse.

2.2. Fokozatosan javul a szabálykövetésbe vetett bizalom Magyarországon

A három kutatás azt mutatja, hogy 14 év alatt jelentősen javult a magyarországi helyzetkép a szabálykövetésbe vetett bizalom területén. Ezt támasztják alá a közvéleményben mért változások a hatóságok irányába való bizalom, illetve a befolyás és a szabályszegés megítélését illetően.

2008-ban nagyjából ugyanakkora arányban gondolták a magyarok, hogy egy vállalkozót akkor nem ér támadás a hivatalos szervek felől, ha betartja a szabályokat (38 százalék), mint akik szerint ez nem volt igaz (34 százalék). Azóta jelentős változások mentek végbe, többek között a NAV részéről, olyan ügyfélbarát intézkedések születtek, mint például a hatóság által előre elkészített online adóbevallás tervezet, vagy éppen a tudatosan csalók és a véletlen hibázókkal szembeni, megkülönböztetett eljárások alkalmazása. 2019-re már 2008-hoz képest másfélszer annyian (59 százalék), 2022-ben pedig közel kétszer annyian (70 százalék) érezték úgy, hogy a szabályok betartása garancia a büntetésekkel szemben.

2008-ban a magyarok közel kétharmada (63 százalék) gondolta úgy, hogy befolyásos emberek támogatása nélkül nem lehet sikeresen vállalkozni, és mindössze 11 százalék gondolta ezt elképzelhetőnek. 2019-ben már 44 százalék, idén pedig már csak 42 százalék értett ezzel egyet.

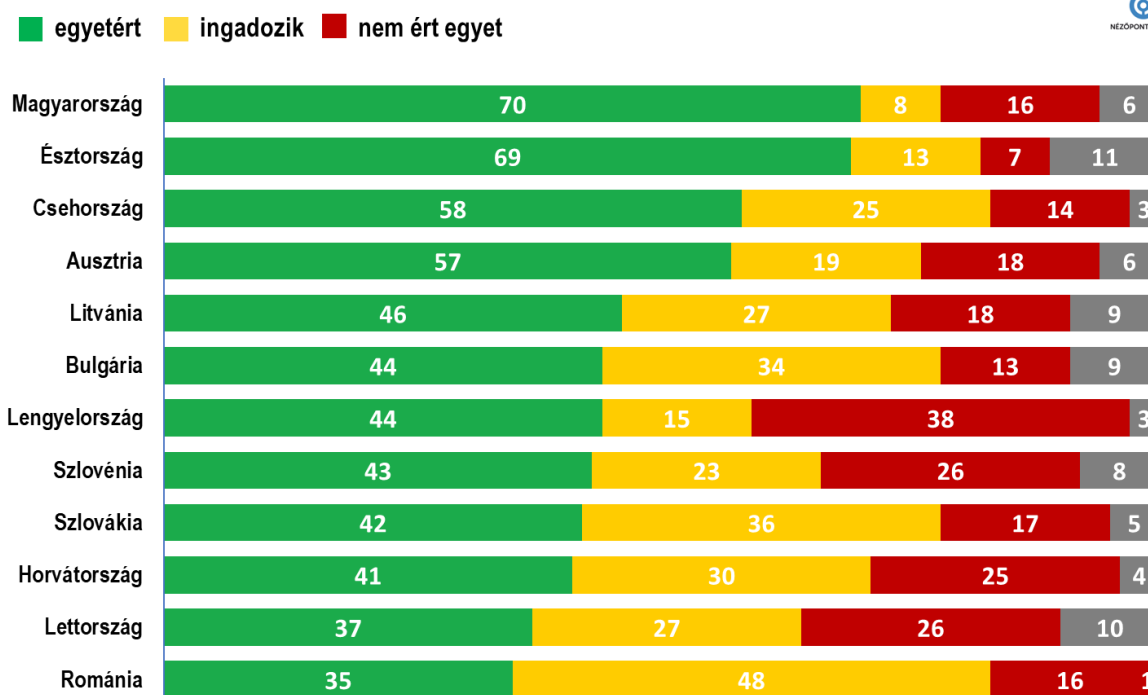
Az állítást tagadók aránya is fokozatosan növekszik, tizennégy éve csak 11, három éve 34, 2022-ben pedig már 40 százalék volt azok aránya, akik a sikeres vállalkozásoknak nem tartották feltételül a „befolyásos emberek” támogatását. Ez a politikai nyilvánosságban a magyar kormány ellenfelei által előszeretettel használt oligarchia-vád cáfolata. Miközben a bírálók 2010 előtt nem fogalmaztak meg hasonló kritikát, de a társadalom érzékelte azt, addig a 2010 óta sokszor ismételt észrevételükkel szemben a társadalom korrupciós percepciója jelentősen javult.

2008-ban még 10-ből 6 magyar (61 százalék) úgy gondolta, hogy „aki vinni akarja valamire, kénytelen áthágni egyes szabályokat”. 2019-ben már a magyarok kevesebb mint fele (45 százalék), idén pedig közel harmada (38 százalék) értett csak egyet ezzel az állítással. Mindez nem azt jelenti, hogy mindenki minden szabály hasznosságáról és értelméről meg lenne győződve, csak azt, hogy erősödött a „szabályok vannak az emberért” érzület. Összességében elmondható, hogy az életszínvonal növekedése pozitívan hatott a morális érzületre.

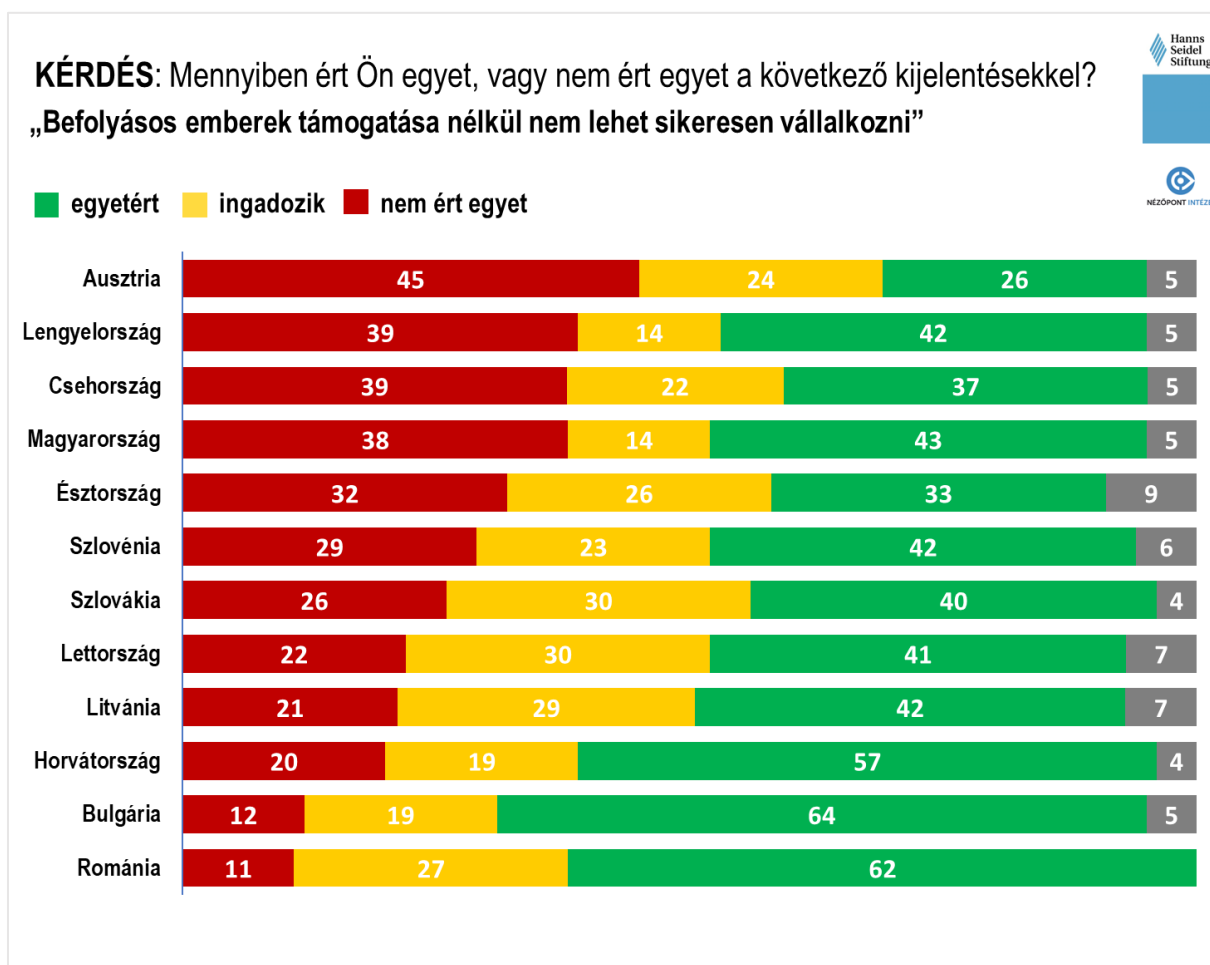
2.3. Magyarország a lakossági morál közép-európai élmezőnyében

A vizsgált közép-európai országok körében Magyarországon gondolják a legnagyobb arányban (70 százalék) úgy, hogy igazságosak a hatóságok, azaz a szabályok betartását nem követi támadás a hivatalos szervek felől. Közel hasonló arányban vannak erről pozitív véleménnyel az észtek (69 százalék) is. Észtországban ugyanakkor kevesebb, mint fele annyian tartanak a hatóságok esetleges támadásától a szabályok betartása esetén, mint Magyarországon (7, illetve 16 százalék). A derűlátók szintén többségben vannak e téren a csehekénél (58 százalék) és az osztrákoknál (57 százalék), akik körében mindössze 15 és 18 százalékos a jogtalan hatósági támadásoktól tartók aránya. A hivatalos szervekről való pozitív gondolkodás szempontjából a középmezőnyben helyezkednek el a litvánok (46 százalék), a bolgárok és a lengyelek (44-44 százalék), a szlovénok (43 százalék), a szlovákok (42 százalék), valamint a horvátok (41 százalék). A legkisebb arányban a lettek (37 százalék) és a románok (36 százalék) nyilatkoztak pozitívan a hatóságokról, míg 26 és 16 százaléuk inkább negatívan. Azok arányát tekintve azonban, akik jogtalan támadástól tartanak, kiemelkednek a lengyelek (38 százalék), a szlovénok (26 százalék) és a horvátok (25 százalék).

KÉRDÉS: Mennyiben ért Ön egyet, vagy nem ért egyet a következő kijelentésekkel?
 „Ha egy vállalkozó betartja a szabályokat, nem éri támadás a hivatalos szervek felől!”

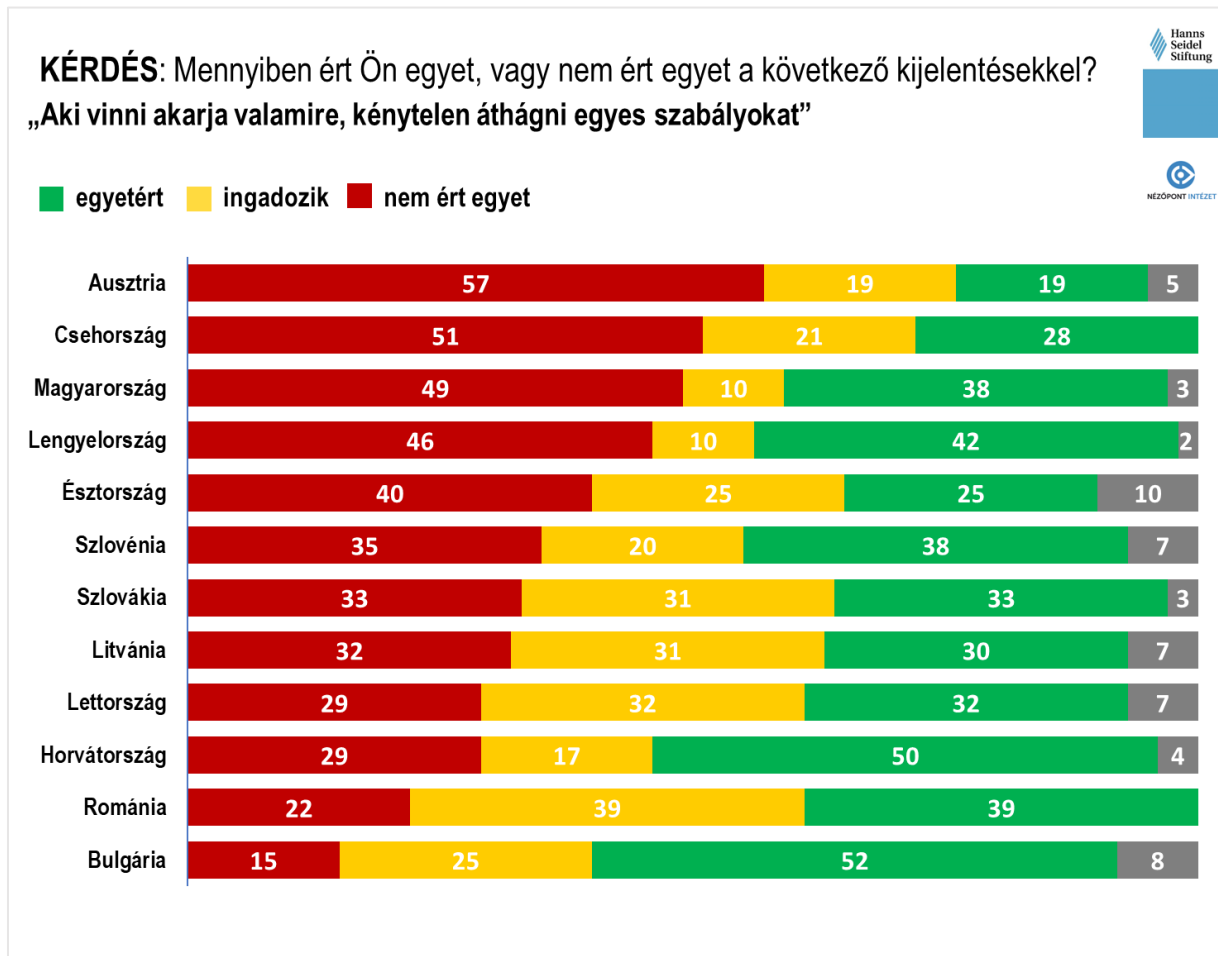

Azzal az állítással, miszerint „befolyásos emberek támogatása nélkül nem lehet sikeresen vállalkozni”, az osztrákok értnek a legkevésbé egyet (45 százalék) és osztják ezt a véleményt a legkisebb arányban (26 százalék). Őket követik a sorban szorosan a lengyelek (39 százalék), a csehek (39 százalék), valamint a magyarok (38 százalék), akik megosztottak a kérdésben, hiszen közel azonos arányban (42-37-43 százalékbán) gondolják, hogy valóban szükséges a sikeres vállalkozáshoz egy befolyásos ember támogatása. Kevesebb mint a harmada utasította el ezt az állítást az észteknek (32 százalék), a szlovénoknak (29 százalék) és a szlovákoknak (26 százalék), kevesebb mint negyede a letteknek (22 százalék), a litvánoknak (21 százalék) és horvátoknak (20 százalék), valamint közel minden tizedik bolgár (12 százalék) és román (11 százalék) látja úgy, hogy befolyásos ember támogatása nélkül is lehetséges boldogulni. Némiképp más a sorrend, ha azok arányát nézzük, akik borúlátók e tekintetben, és egyetértenek az állítással. A bolgárok 64 százaléka, a románok 62 százaléka, a horvátok 57 százaléka ért egyet azzal, hogy szükséges egy befolyásos ember támogatása a sikeres vállalkozáshoz.

Azzal az állítással, hogy aki vinni akarja valamire, kénytelen áthágni egyes szabályokat, a legnagyobb arányban, közel feles többséggel, Ausztriában (57 százalék), Csehországban (51

százalék) Magyarországon (49 százalék) és Lengyelországban (46 százalék) nem értettek egyet. Az észtek körében már bizonytalanabbak voltak abban, hogy akadályozza-e egyes szabályok betartása az előrelépést, körükben 40 százalék nem értett egyet ezzel a kijelentéssel. A szlovénok (35 százalék), a szlovákok (33 százalék) és a litvánok (32 százalék) harmada, a lettek és a horvátok 29-29 százaléka, míg a románoknak és bolgároknak ennél is kevesebb, 22 és 15 százaléka gondolja másképp. A legnagyobb arányban ezzel együtt a bolgárok (52 százalék) és a horvátok (50 százalék) gondolják úgy, hogy egyes szabályokat át kell hágni a siker érdekében.

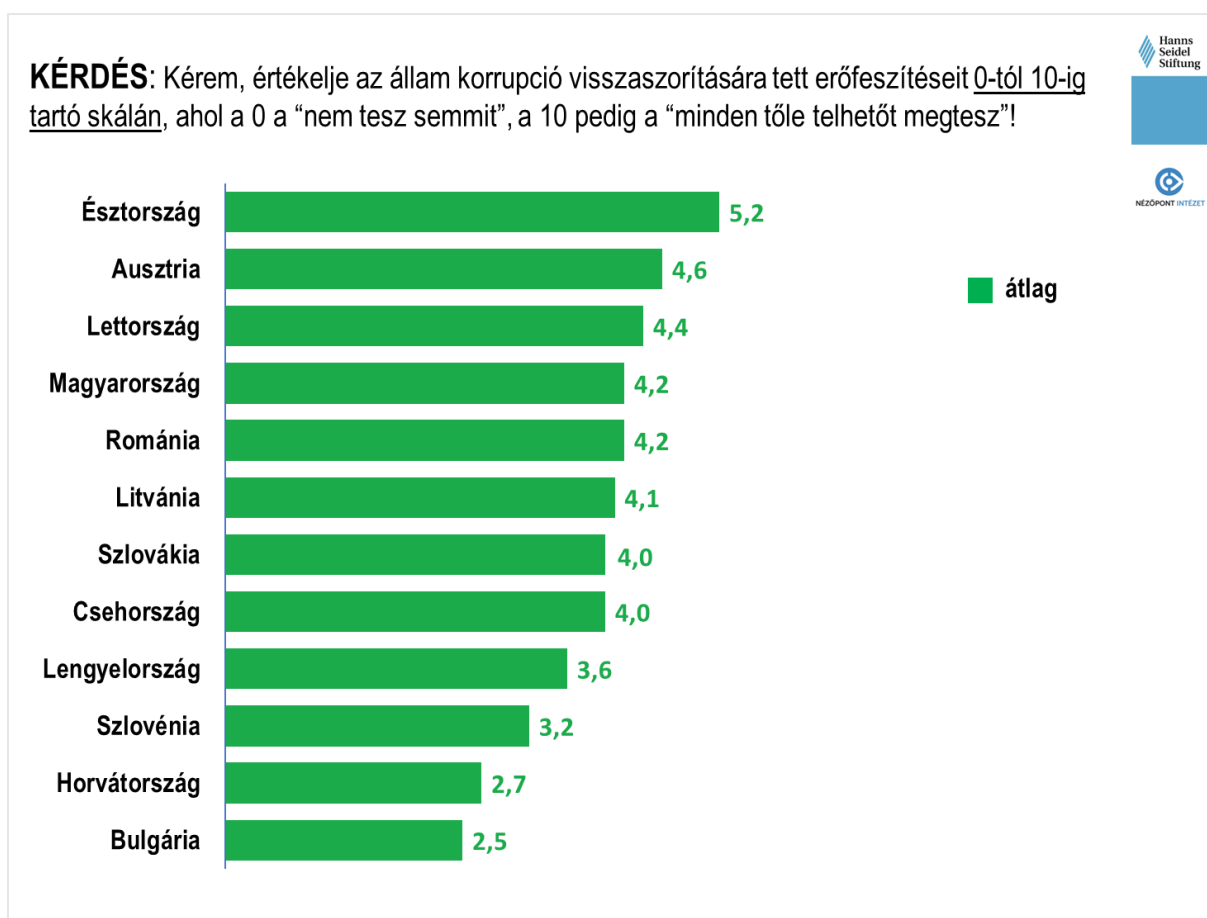
2.4. Közép-Európában közepesre értékelik a korrupció elleni fellépést, Magyarország a mezőny első felében

Mivel a magáncélból elkövetett gazdasági visszaélések rejtve vannak, nehezen felderíthetők. Éppen ezért fontos, hogy a kormányok igyekezzenek mindent megtenni, hogy a megelőzés számára megfelelő kereteket alkossanak a gazdasági életben. Magyarország az elmúlt időszakban számos fontos lépést tett a visszaélések visszaszorítása érdekében:

1. 2014-től helyezték üzembe a vállalkozókat és a hatóságokat digitálisan összekötő online pénztárgépeket, amelyek bevezetését követő első 9 hónapon belül az előző évihez képest már 15 százalékkal nőtt a befizetett adó értéke a lefedett területeken, amely bevételnövekedés hétszerese volt a kormány online pénztárgéppel kapcsolatos beruházási költségeinek.
2. 2015-től indult az Elektronikus Közúti Áruforgalom Ellenőrző Rendszer, amelyet az úgynevezett utaztatásos áfacsalások kiszűrésére hoztak létre. A rendszer lehetővé tette többek között, hogy a hivatal vizsgálja például azokat, akik nagy forgalom mellett nullás adattartalmú áfabevallást nyújtottak be. A magyar modell alapján már a lengyel SENT rendszert is elkezdték működtetni 2017-től.
3. 2021-ben büntetőjogi tényállássá tették nemcsak a hálapénz elfogadását, de annak adását is.¹⁷ A korábbi hiedelmekkel szemben kiderült, hogy a magyar egészségügyi rendszer nemcsak a hálapénzrendszer megőrzésével tartható fenn. Nem zártak be kórházak, és nem jelentek meg tömegével a pályát elhagyó orvosok, ugyanakkor a kormány rendezte az orvosi béreket.
4. A magyar kormány egyértelmű célkitűzése, hogy Magyarország akár európai uniós, akár nemzeti forrásból ír ki pályázatot, egyaránt 15 százalék alá vigye az egyszereplős közbeszerzések arányát. Kormányrendeletet fogadtak el ennek érdekében az egyajánlatos közbeszerzések számának csökkentését szolgáló intézkedésekről.¹⁸
5. Elfogadták azt a jogszabályt¹⁹, amely lehetőséget ad arra, hogy a nyomozóhatóság vagy az ügyészség által elutasított korrupciógyanús ügyekben utólag is bírósági eljárást lehessen kezdeményezni. Igaz, ennek a jogszabálynak még át kell mennie az Alkotmánybíróság rostáján is.
6. Autonóm államigazgatási szervként létrejött az Integritás Hatóság, amelynek az európai uniós források felhasználásával kapcsolatos csalás, összeférhetetlenség, korrupció és egyéb más jogsértés kivizsgálása lesz a feladata.²⁰ A hatóságnál bárki panaszt tehet, de az intézmény hivatalból is indíthat eljárásokat.

7. Ismét felállt a Korrupcióellenes Munkacsoport, amely korábban 2013-ig már működött az Igazságügyi Minisztérium szervezésében, azonban több kormánykritikus szervezet egyoldalúan felmondta az együttműködést.
8. Létrejön a Belső Ellenőrzési és Integritási Igazgatóság, amely az európai uniós források felhasználásért felelős miniszter alá tartozó korrupcióellenes szervezeti egységet jelent.²¹
9. Az európai uniós költségvetési források felhasználásának ellenőrzésével összefüggésben a NAV az Európai Csalás Elleni Hivatal (OLAF) jelzésére pénzügyőri támogatást biztosít az uniós hatóság helyszíni ellenőrzésinek lefolytatásához.²²
10. Szintén részét képezi az intézkedéseknek, hogy közbeszerzési eljárásra kötelezettek között nevesítik a közérdekű vagyonkezelő alapítványokat.

Az állam korrupcióellenes intézkedéseinek általánosan negatív megítélése azonban nem független a korrupciót tematizáló és átpolitizáló médiakampányoktól. Ez tükröződik vissza közép-európai nemzetek azon vélekedésében, hogy szerintük az állam mennyire tesz meg mindent a korrupció visszaszorítása érdekében.

Egy 0-10-ig tartó skálán, ahol a 0 a „Nem tesz semmit”, a 10 pedig a „Minden tőle telhetőt megtesz”, átlagosan az észtek ítélték meg a legkedvezőbben (5,2) az állam elszántságát a

korrupció elleni küzdelemben. Az általánosan szkeptikus vélekedést támasztja alá, hogy a 10-es skálán az összes többi ország esetében 5-nél alacsonyabb volt ez a mutató. Ausztriában a második legelégedettebbek (4,6), őket követik a lettek (4,4), a magyarok és a románok (4,2-4,2), a litvánok (4,1), a szlovákok és csehek (4-4). 4-es alattira becsülték az állami erőfeszítéseket a lengyelek (3,6), a szlovénok (3,2), 3-as alattira a horvátok (2,7) és a bolgárok (2,5).

3. Módszertan

A Nézőpont Intézet a szürkegazdasággal kapcsolatos tapasztalatokról és szokásokról 2022. szeptember-októberben 12 közép-európai uniós tagállamban, Észtországban, Lettországon, Litvániában, Lengyelországban, Csehországban, Szlovákiában, Ausztriában, Magyarországon, Szlovéniában, Horvátországban, Romániában és Bulgáriában készített 1000-1000 fős, a felnőtt lakosságra reprezentatív kutatást. A hatóságok társadalmi reputációjára, a befolyás szerepére és a törvényszegés jelentőségére vonatkozó válaszok 2008-as értékei az MTA Közgazdaságtudományi Intézetének kutatási projektje keretében készült 2008-as felmérés²³ összevont eredményei. A 2008-as eredményekkel való összehasonlíthatóság érdekében ezen három állításra adott válaszok esetében a 18-60 év közötti reprezentatív mintát vettük alapul.

4. Jegyzetek

¹Világbank (2020): Anticorruption Fact Sheet.

<https://www.worldbank.org/en/news/factsheet/2020/02/19/anticorruption-fact-sheet>

² Transparency International <https://www.transparency.org/en/what-is-corruption> (letöltve: 2022.09.23.)

³ IMF (2016) Corruption: Costs and Mitigating Strategies. IMF Staff Discussion Note.

<https://www.imf.org/external/pubs/ft/sdn/2016/sdn1605.pdf#page-9> 5.o.

⁴ António GUTERRES (2018) <https://press.un.org/en/2018/sc13493.doc.htm>

⁵ Joe Biden beszéde Tokióban 2022. május 23-án <https://factba.se/biden/transcript/joe-biden-remarks-indo-pacific-economic-framework-tokyo-may-23-2022>

⁶ washingtonpost.com, Biden's fishy statistics about the global cost of corruption

<https://www.washingtonpost.com/politics/2022/05/24/bidens-fishy-statistics-about-global-cost-corruption/>

⁷ Cecile WATHNE, Matthew C. STEPHENSON (2021) The credibility of corruption statistics. A critical review of ten global estimates. CMI Anti-Corruption Resource Centre <https://www.u4.no/publications/the-credibility-of-corruption-statistics.pdf>

Alaplatannak bizonyult például az az ENSZ által gyakran idézett állítás, miszerint „közel 2,6 milliárd dollár közpénzt sikkasztanak el minden évben” vagy hogy a „korrupció a globális GDP 5 százalékára tehető”. Szintén alapatlan a Világbank által idézett állítás, miszerint „a közfinanszírozott infrastruktúrák értékének 10-30 százaléka tűnik el korrupciónak köszönhetően”. Az ENSZ Fejlesztési Alapja például azt az alapatlan állítást vette át, miszerint „a vízügyi szektorra fordított kiadások 30-40 százaléka tűnik el korrupciónak köszönhetően évente”.

⁸ NÉMETH Erzsébet & VARGHA Bálint Tamás & PÁLYI Katalin (2019) Nemzetközi korrupciós rangsorok tudományos megbízhatósága. Pénzügyi Szemle 2019/3. 321-337. http://real.mtak.hu/101170/1/nenethe-vargha-2019-3-mpdf_2019091795643_84.pdf

⁹ mandiner.hu (2018) Transparency International: Magyarország olyan korrump, mint Szenegál.

https://mandiner.hu/cikk/20180221_transparency_international_magyarorszag_olyan_korrump_mint_szenegal

¹⁰ index.hu (2020) Dél-Afrikával kerültünk egy szintre korrupcióban.

https://index.hu/gazdasag/2020/01/23/transparency_international_korrupcio_index_2020_korruptabb lett_magyarorszag/

¹¹ Sargentini-jelentés https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2018-0250_HU.html

¹² Delbos-Corfield-jelentés https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2022-0217_HU.html

¹³ Transparency International (2014) The Impact of Corruption on Growth and Inequality.

https://www.transparency.org/files/content/corruptionqas/Impact_of_corruption_on_growth_and_inequality_2014.pdf

¹⁴ Európai Bizottság (2021) VAT Gap in the EU. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/bd27de7e-5323-11ec-91ac-01aa75ed71a1>.

Mandiner (2022) Megnéztük, mennyit ér a baloldal javslata – áfacsökkentés és /vagy ársapka.

https://mandiner.hu/cikk/20220628_afa_gazdasag_arsapka_csokkentés_baloldal_szalai_piroska

¹⁵ Financial Secrecy Index 2022 <https://fsi.taxjustice.net/>

¹⁶ <https://www.transparency.org/en/the-organisation/who-supports-us>

¹⁷ <https://www.parlament.hu/irom41/13174/13174-0006.pdf>

¹⁸ Magyar Közlöny 2022. évi 37. szám, a Kormány 63/2022. (II.28.) Korm. rendelete

¹⁹ <https://www.parlament.hu/irom42/00706/00706.pdf>

²⁰ <https://www.parlament.hu/irom42/01260/01260.pdf>

²¹ <https://www.parlament.hu/irom42/01261/01261.pdf>

²² <https://www.parlament.hu/irom42/01202/01202.pdf>

²³ Semjén András & Tóth István János & Medgyesi Márton & Czibik Ágnes (2008) Adócsalás és korrupció – lakossági érintettség és elfogadottság, Műhelytanulmányok MT-DP – 2008/13, MTA Közgazdaságtudományi Intézet, <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/108133/1/MTDP0813.pdf>